

MÁRTON Andrea

FINNORSZÁG RÉSZVÉTELE A BÉKEFENNTARTÓ MŰVELETEKBEN

FINLAND PARTICIPATION IN INTERNATIONAL PEACEKEEPING OPERATIONS

Finnország biztonság és védelempolitikai stratégiája nemcsak a védelmi szektor fejlődésére gyakorolt hatása miatt meghatározó jelentőségű, hanem azért is, mert általa az ország hatékonyabban képes részt venni a nemzetközi válságkezelő műveletekben.

The strategy of security and defence policy and law of Finland has the significance not only because of the effect taken on defence sector's development but because of the country is able to participate in international crisis management more efficiently.

A XX. században a nemzetközi rendszer és a nemzetközi politika számos és rendkívül nagy jelentőségű változáson ment keresztül. A szovjet-amerikai szembenállás a világ nagy részét ellenőrzése alatt tartotta. A hidegháborúban a fenyegetettség és a fegyverkezés oka a tömbösödés volt, megszűnésével azonban a konfliktusok száma nemhogy csökkent volna, hanem szignifikánsan nőtt.

A hidegháború befejeződése után a regionális konfliktusok, válságok kezelésének lehetőségei nagymértékben kiszélesedtek. *„Ebben az időszakban vált a békefenntartás a politika ügynevezett sikerágazatává. Míg a klasszikusnak tekinthető békefenntartás általában tűzszüneti megállapodások ellenőrzését jelentette, addig az új, minőségileg magasabb szintű műveletek határozottabb beavatkozást is jelentenek, mint például a béke kikényszerítése erőszakos eszközök alkalmazásával.”¹*

Tanulmányomban Finnország részvételét szeretném bemutatni a különböző békefenntartó missziókban. Azért tartom fontosnak a témát, mert az ország jelenleg semleges és NATO tagsága csak lehetőségként jelenik meg a biztonság- és védelempolitikai dokumentumokban, de ettől függetlenül jelentős mértékben hozzájárul a különböző békefenntartó műveletek sikeréhez. Mivel a békefenntartás több önálló katonai és nem katonai jellegű műveletet foglal magában így csak a Finnország által felvállalt akciókat illetve a részvételhez kapcsolódó törvényi szabályozást mutatom be.

Tekintsük át röviden Finnország Biztonság- és Védelempolitikai Stratégiáját, amelyben már megjelennek a nemzetközi szervezetekben végzett békefenntartó műveletekkel kapcsolatos alapelvek.

A szuezi válság 1956 őszen új kihívásokkal állította szembe Finnország biztonság- és védelempolitikáját. A kihívásokat az jelentette az ország számára, hogy a válság és a magyarországi események következtében a nemzetközi feszültség erősödött. Finnország még alig-alig rendelkezett tapasztalatokkal a nemzetközi szervezetekben², és az újonnan megválasztott köztársasági elnök³ ekkor kezdte meg első hivatali idejét. Ebben a helyzetben döntött a Biztonsági Tanács úgy, hogy békefenntartó missziót küld⁴ a válságövezetbe. Finnország, mint az ENSZ⁵ tagja szintén döntési helyzetbe került, hiszen új tagként kellett nyilatkoznia, csatlakozik-e a misszióhoz. Ebben a

¹ Szabó Imre: A balkáni békefenntartó műveletek áttekintése <http://www.zmne.hu/tanszekek/kvt/digitgy/20012/eloadas/szaboi.html> letöltés ideje: 2008-06-05 13:01

² Finnország 1955-ben lett az ENSZ tagja

³ Urho Kekkonen: a Finn Köztársasági elnök, már egyetemistaként is élénken foglalkozott a politikával, de igazi politikusi pályája 1936-ban kezdődött, amikor a finn országgyűlés (Eduskunta) tagjává választották az Agrár Párt színeiben. 1936-1937 folyamán igazságügy miniszter, 1937-1939 között belügyminiszter. 1950-1956 között négyszer is betöltötte a miniszterelnöki posztot. 1956.02.15-én (151:149 szavazati arányban) köztársasági elnökké választották.

⁴ UNIF I.: First United Nations Emergency Force - ENSZ első Rendkívüli Hadereje; Fennállásának ideje: 1956 novemberétől-1967 júniusáig. Főhadiszállás: Gáza. A misszió eleinte a Szuezi Csatorna közelében a Sínai félszigeten állomásozott, majd később a tűzszüneti demarkációs vonal mentén a gázai övezetben és a Sínai félszigeten a nemzetközi határ egyiptomi oldalán. Mandátum: az ellenségeskedés megszűnésének biztosítása, valamint a francia, angol és izraeli katonaság egyiptomi területről való kivonásának ellenőrzése. A csapatkivonás után, az egyiptomi és izraeli erők közötti ütköző zónát felügyelte http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefi.htm letöltési idő: 2008-10-26

⁵ ENSZ: Egyesült Nemzetek Szervezete

helyzetben Finnország a részvétel mellett döntött. A nemzetközi konfliktus kezelésében való részvétele teljesen új fejezetet nyitott a finn biztonság- és védelempolitikában.

Az ENSZ által irányított békefenntartó műveletek helyet kaptak a finn biztonság- és védelempolitikai dokumentumokban, mert a missziókban⁶ történő részvétel erősítette Finnország nemzetközi pozícióit.

A finn biztonság- és védelempolitikai dokumentumok mindegyike foglalkozik az új típusú konfliktusokkal, amelyek a katonai erő felhasználásával zajlanak. A dokumentumok⁷ megállapítják, hogy ezek a válságok és konfliktusok etnikumok, vallási felekezetek között, történelmi sérelmek miatt, az emberi jogokért, a demokráciáért, vagy a természeti erőforrásokért folynak.

A 2001-ben kiadott Biztonság- és Védelempolitikai Stratégia kimondja, hogy a hidegháborúban valamint az 1990-es években megszerzett tapasztalatokat is alkalmazni kell, továbbá, hogy Finnország továbbra is részt kíván venni a válságkezelő műveletekben. Finnország a békefenntartásban szerzett tapasztalatok segítségével növeli védelmi képességeit, amelyeket további nemzetközi műveletekben szeretne hasznosítani. Természetesen eleget tesz az Európai Unióban (EU), az ENSZ-ben, és az EBESZ-ben⁸ vállalt kötelezettségeinek és részt vesz a NATO Partnerség a Békéért Programban.⁹

Finnország számára a válságkezelő műveletek egyszerre jelentenek katonai és polgári feladatokat. A nemzetközi műveletekben az ország nemzeti erőforrásaira támaszkodik.

Finnország részt vehet azokban az EU, EBESZ, ENSZ vagy NATO-műveletekben, amelyek ENSZ vagy EBESZ-felhatalmazással jönnek létre, és amelyek rendelkezései nem ellentétesek a 2000-ben hatályba lépett a Békeműveletek Támogatásáról szóló törvény rendelkezéseivel. A törvény rendelkezései alapján egy időben nem több mint 2000 békefenntartó állomásozhat külföldön. Jelenleg körülbelül mintegy 1600 fő szolgál különböző missziókban. A Külügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium felel a nemzetközi műveletekben való részvétel előkészítéséért, vezetéséért és felügyeletéért. A Védelmi Minisztérium felel a döntések gyakorlati kivitelezéséért.

A jövőben is rendkívül fontos feladat az ENSZ által vezetett vagy támogatott műveletekben való részvétel.

Finnország részt vesz az EU katonai válságkezelő képességeinek kialakításában, valamint felajánlja gyors reakcióját az EU nemzetközi válságkezelő műveleteihez. A felajánlott erő létszáma nem több mint 1500 katona. Finnország gyors reakcióját az EU által 1999-ben kitűzött célt, mely alapján 2003-ra megteremtik az EU katonai válságkezelő képességét.

Finnország a jövőben részt kíván venni a NATO által vezetett katonai válságkezelő műveletekben, valamint szorosabb együttműködésre törekszik a NATO-val különös tekintettel azokra a tervezés alatt levő műveletekre, amelyekhez csapatokat kíván felajánlani.

Finnország a megváltozott biztonsági körülmények között sem mondott le az ENSZ és az EBESZ által vezetett missziókban való részvétel lehetőségéről, illetve az Európai Unióval illetve a NATO-val kötött megállapodásokkal¹⁰ új lehetőség nyílt meg a finn békefenntartás számára.

⁶ UNIPOM: United Nations India - Pakistan Observation Mission-ENSZ Indiai-Pakisztáni Megfigyelő Missziója; Fennállásának ideje: 1965 szeptemberétől-1966 májusáig. Főhadiszállás: Lahore (Pakisztán); Amritsar (India). A misszió az indiai-pakisztáni határon teljesített szolgálatot Kasmír és az Arab tenger közötti részen. Mandátum: az indiai-pakisztáni tűzszünet felügyelete, az UNMOGIP által felügyelt terület kivételével, valamint a két fél katonai erőinek visszavonását az 1965.08.05-e előtt fennálló állapothoz megfelelően. http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unipom.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:28; UNIF II: Second United Nations Emergency Force- ENSZ Második Rendkívüli hadereje. Fennállásának ideje: 1973 október-1979. júliusig. A misszió feladata ellenőrizni, hogy az egyiptomi és izraeli fél betartja az 1974.01.18 és 1975.09.04 között megkötött megállapodásokat, és az ütköző zóna felügyelete.

http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefii.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:45

⁷Finn Biztonság- és Védelempolitikai Stratégia 2001 <http://www.defmin.fi/files/1149/InEnglish.pdf> letöltési idő: 2008-11-30 18:23; Finn Biztonság- és Védelempolitikai Stratégia 2004

http://www.defmin.fi/files/311/2574_2160_English_White_paper_2004_1_.pdf letöltési idő: 2008-11-30 18:25

⁸ EBESZ: Európai Biztonság és Együttműködési Szervezet

⁹ NATO Partnerség a Békéért Program: a kezdeményezés keretében, valamint a partnerségi tervező és felülvizsgálati eljárás során katonai tevékenységet és kezdeményezést vezettek be annak érdekében, hogy erősítsék a NATO és a partner országok kapcsolatát.

¹⁰ Finnország 1995-ben csatlakozik az Európai Unióhoz; 2003 óta tagja a NATO PFP programjának.

Finnország biztonság- és védelempolitikájában az európai uniós tagság is változásokat eredményezett. A változások főként az ország nemzetközi szerepvállalásában jelentkeztek. A védelempolitikai dokumentumokban megtalálhatók az EU szomszédságpolitikájának, illetve a bel-és igazságügy fejlesztésének támogatása, továbbá minden olyan politika és alapelv támogatása, amely növeli Finnország és Európa biztonságát.

Tekintsük át röviden a békefenntartó műveleteket kialakulását és fejlődését. Hogyan alakult ki és milyen fejlődési szakaszokon ment keresztül a második világháború után a békefenntartás és milyen nemzetközi szervezetek vettek és vesznek részt ezekben az akciókban.

AZ ENSZ

1943. október 19-30-a között a moszkvai konferencián a három szövetséges hatalom külügyminiszterei nyilatkozatot fogadtak el az ENSZ¹¹ megalakulásáról és az általános biztonságról, melyet Kína külügyminisztere is aláírt. Ez a dokumentum alkotta az 1943. november 1-jei „Négy nemzet nyilatkozata”-t, amely első alkalommal említi meg, hogy a nemzetközi béke és biztonság garantálására egy nemzetközi szervezetet hozzanak létre.

Az ENSZ Alapokmánya¹² tükrözi a szervezet céljait, valamint meghatározza az ENSZ szervezetét és magatartási normákat fogalmaz meg az államok közötti érintkezésekre vonatkozóan.

Az Alapokmány tartalmazza a kollektív biztonsági rendszer működéséhez szükséges alapelveket és nagyhatalmi kiváltságokat, valamint a nemzetközi béke és biztonság fenntartása szempontjából azokat az elemeket, amelyek lényegesek a kollektív biztonság érvényesítéséhez.

Az Alapokmányban nem szerepel az ENSZ békefenntartó tevékenysége, azonban egyfajta keret-megállapodás-ként lehetőségeket teremt az együttműködésre. A dokumentum leglényegesebb eleme az erő alkalmazásának tilalma, de két kivételt mégis megenged. Az egyik az önvédelem egyedi vagy regionális alapon, a másik pedig a szervezet fegyveres fellépése a béke megsértőjével szemben. Az ENSZ békefenntartása szempontjából a leglényegesebb a VII. cikk, amely az erő alkalmazását szabályozza.

A békefenntartás kialakulásánál figyelembe kell venni, hogy az Alapokmányban, mint definíció nem, ugyanakkor a közhasználatban mégis így szerepel. Ez azt jelenti, hogy a különböző ENSZ-missziókat, melyeknek céljai katonai, rendőri feladatokon át a tisztán polgári jellegű tevékenységekig, amelyet a köznyelv békefenntartásnak nevez.

Az ENSZ békefenntartó tevékenységében korszakhatárokat különítünk el. Az ENSZ vezető szakemberei és a volt főtitkár Boutros Boutros-Ghali, az ENSZ békefenntartó tevékenységét két nagy korszakra bontják, az 1988-as évet húzva meg korszakhatárként. Az 1988 előtti időszak a klasszikus békefenntartó missziók ideje volt. Ebben az időszakban az ENSZ 13 missziót indított.

A klasszikus ENSZ békefenntartó missziók jellemzői:¹³

1. általában államok közötti konfliktus kezelésében volt szerepük és nem államon belüli, bonyolultabb, polgárháborús helyzetek rendezésében;
2. a szemben álló felek elfogadták és tiszteletben tartották a missziót, mandátumát valamint személyzetét;
3. a békét nem katonai erővel kellett fenntartani, bár a kéksisakosok katonák voltak, alapvetően rendőri szerepet tölthettek be, és pusztán jelenlétükkel érték el a béke vagy tűzszünet fenntartását;
4. a missziók viszonylag egyszerű, egyirányú tevékenységet végeztek, így mandátumuk meghatározása is egyszerűbb volt;
5. az egyszerűbb feladat miatt könnyebb volt a siker megállapítása;

¹¹ ENSZ: Egyesült Nemzetek Szervezete

¹² ENSZ Alapokmánya: <http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/186> letöltési ideje: 2008-06-06 12:41

¹³ Tisovszky János: Az ENSZ és a békefenntartás <http://www.menszt.hu/content/download/618/2909/file/TSFINAL2.pdf> letöltési idő: 2008-11-20 15:08

6. létszám és költség vonatkozásában nem okozott problémát a tagállamok számára;
7. a missziók irányítása sem jelentett nagyobb nehézséget, mivel kisebb létszámú egységekről volt szó, nem harcászati feladatokkal. A feladatokat a Titkárság végezte. Az a tény, hogy nem a Vezérkari Bizottság végezte az irányító munkát, egyben azt is jelentette, hogy későbbiek során, amikor valóságos katonai irányításra lett szükség, a Vezérkari Bizottság csak névleg létezett, tapasztalatlan, kialakulatlan szervezet jelentkezett, amely nem volt képes a katonai irányításra. A Titkárság viszont nem volt katonai parancsnokság, vagyis az igazi fegyveres erőt is igénylő, béketeremtő missziók működtetése ebben a vonatkozásban felkészületlenül érte a világszervezetet.

Az ENSZ a hidegháború megszűnését követően olyan konfliktusokkal nézett szembe, amelyek megoldásához a konfliktus kezelés összes eszközére szükség lett volna. Ezzel szemben a világszervezet, a hidegháború utáni korszak konfliktusainak kezelésére egyetlen bevált eszközzel rendelkezett, amely nem volt más, mint a békefenntartás.

Az új békefenntartó feladatok szerteágazó volta miatt, valamint a félreértések elkerülése végett Boutros Boutros-Ghali főtitkár új, egyértelmű meghatározásokat vezetett be, és több elemre osztotta az ENSZ missziós tevékenységét:

1. Preventív diplomácia: célja, hogy megakadályozza a felek közötti viták keletkezését, továbbfajulását.
2. Béketeremtés: célja, hogy az ellenséges feleket megállapodásra bírja, elsősorban békés eszközök útján.
3. Békefenntartás: az ENSZ közvetlen beavatkozása a helyszínen, a felek beleegyezésével.
4. Békekikényszerítés: a békés eszközök kimerítése után erő alkalmazása.
5. Békeépítés: a konfliktust követő tevékenység célja a béke megszilárdítása

Az ENSZ kilencvenes években végrehajtott misszióin belül egyszerre több kategória van jelen. A feladat összetettségének megfelelően a kivitelezés is egyre nagyobb nehézséget jelent. Nemcsak arról van szó, hogy egyre több katonát és polgári személyt igényelnek, és több pénzbe kerülnek, hanem többféle feladatot kell egyszerre változó körülmények között teljesíteniük. Ezekre a missziókra is jellemző, hogy egyediek. A klasszikus békefenntartó módszerek azonban már nem tudtak megfelelő választ adni a kihívásokra, ez természetesen nem jelenti azt, hogy nem jöttek létre megfigyelő vagy klasszikus békefenntartó missziók, hanem azt, hogy a módszerek változtak meg és lettek egyre komplexebbek. Ennek megfelelően a második generációs békefenntartó műveletek célja már nem a látszólagos béke, vagy a háborús állapot konzerválása lett, hanem a válság tényleges megoldása, aktív konfliktuskezelés, melynek célja a béke hosszú távú fenntartása és fennmaradása, a konfliktus gyökereinek felszámolása.

AZ EBESZ/ EBEÉ

A hidegháború megszűnésével megváltoztak a nemzetközi és regionális szervezetek, intézmények feladatai. Az új kihívásokra ezen szervezetek is megpróbálták megfelelő válaszokat megfogalmazni.

Az EBEÉ¹⁴ története még a hidegháború időszakára nyúlik vissza. 1973-ban 35 ország részvételével kezdődött meg a „párbeszéd az együttműködésről.” A helsinki értekezleten három nagy témakörben – úgynevezett „kosárban” – folytak a tárgyalások: 1. „kosár”: az európai biztonság kérdései; 2. „kosár”: együttműködés a tudomány, a gazdaság, technika területén; 3. „kosár”: együttműködés humanitárius kérdésekben.¹⁵ Kétéves tárgyalás sorozat után, 1975. augusztus 1-jén a részt vevő államok aláírták az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet záróokmányát. A záróokmány öt fő részben tartalmazza az elért eredményeket:

1. az európai biztonsággal kapcsolatos kérdések;
2. együttműködés a gazdaság, a tudomány és a technika, valamint a környezetvédelem területén;
3. a földközi-tengeri biztonsággal és együttműködéssel kapcsolatban;
4. együttműködés humanitárius és egyéb területeken; az értekezletet követő intézkedések.¹⁶

¹⁴ EBEÉ: Európai Biztonság és Együttműködési Értekezlet

¹⁵ Fischer Ferenc: A kétpólusú világ 1945-1989, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005; 280. oldal

¹⁶ www.osce.com

Az első „kosárban” szereplő államok megállapodtak, hogy az európai biztonság oszthatatlan és meghatározották az egymás közötti kapcsolatok vezérlő elveit:

1. szuverén egyenlőség;
2. tartózkodás az erőszaktól vagy az erőszakkal való fenyegetéstől;
3. a határok sérthetlensége;
4. az államok területi épsége;
5. a viták békés rendezése;
6. a belügyekbe való be nem avatkozás;
7. az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, beleértve a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és a meggyőződés szabadságát;
8. a népek egyenjogúsága és önrendelkezési joga;
9. az államok közötti együttműködés;
10. a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítése.¹⁷

A záróokmány tartalmazza azt a megállapodást is, mely szerint a dokumentumban foglalt elvek, feladatok végrehajtása és az együttműködés fejlesztése miatt utókonferenciákat tartanak.

Az EBEÉ állam- és kormányfőinek 1992-es Helsinkiben megtartott csúcstalálkozója rendkívül fontos volt a szervezet intézményesülésének, valamint a békefenntartó tevékenységének szempontjából. Ezen a találkozón az államok képviselői egyetértettek abban, hogy a Párizsi Chartával,¹⁸ valamint a hidegháború korszakát lezáró eseményekkel lehetőség nyílik egy új Európa megteremtésére. Az új Európa megteremtése azonban magában hordozza az instabilitást a társadalmi, gazdasági, politikai rendszerekben.

A Párizsi Charta aláírását követően a helsinki folyamat felgyorsult, az EBEÉ/EBESZ folyamatosan fejlődő regionális biztonsági intézménnyé nőtte ki magát.

Az 1992-ben Helsinkiben kidolgozott átfogó konfliktus- és válságkezelés programjával az EBEÉ feladatai sorába emelte a komplex konfliktus- és válság-megelőzési tevékenységet, melynek gerincét a békefenntartó kezdeményezések alkotják.¹⁹

Az EBEÉ/EBESZ-államok között vagy valamelyik államban kialakult konfliktus esetén lehet alkalmazni a béke és a stabilitás megteremtése érdekében, valamint a politikai erőfeszítések támogatására. EBEÉ/EBESZ-békefenntartás önállóan nem létezik csak teljes körű konfliktus- és válságkezelő képességek kiegészítő eszköze.

*Az EBEÉ/EBESZ válságkezelésének formái:*²⁰

1. megfigyelő;
2. békefenntartó
3. katonai erők telepítése
4. humanitárius akciók lehetnek.

A dokumentum azonban kizárja a békekikényszerítés vagy a másfajta, fegyverhasználatot igénylő akciók végrehajtását.

Az EBESZ nem rendelkezik a béketámogató műveletekhez szükséges pénzügyi eszközökkel, sem megfelelő haderővel, sem logisztikai háttérrel. Ezért a missziók végrehajtásához támogatásra van szüksége. 1992-ben a NATO-t és az ENSZ szervezetét kérték fel tevékenységük sikeres végrehajtásához. 1999-re ez a folyamat megváltozott és az isztambuli csúcstalálkozón fogalmazódott meg a lehetősége, annak, hogy az EBESZ mandátumot adjon regionális vagy nemzetközi szervezetnek a béketámogató műveletek végrehajtásához. Az isztambuli nyilatkozat ismét minőségi változásokat okozhat az EBESZ békefenntartó tevékenységében.

¹⁷ Halmosy Dénes: Nemzetközi szerződések II. 1945-1982, (Gondolat, Budapest, 1985) 543-549. oldal

¹⁸ Párizsi Charta lásd bővebben: http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf letöltési idő: 2008-11-20 15:09

¹⁹ Gazdag Ferenc: Európai Integrációs Intézmények, Osiris, Budapest 1999, 153. oldal

²⁰ www.osce.com

A NYUGAT-EURÓPAI UNIÓ

A Nyugat-európai Unió (WEU) az Európai Védelmi Közösség felállításának kudarca után jött létre, a módosított Brüsszeli szerződéssel.²¹ A Nyugat-európai Unió fő feladatának az európai védelem megteremtését jelölte meg.

Az 1970-es évekre aktivitása és jelentősége minimálisra csökkent. A WEU-t évtizedes álmából az 1984-es Római Nyilatkozat keltette fel, új célokat tűzve a szervezet elé. E célok: Európa biztonságpolitikai identitásának meghatározása, valamint a tagállamok védelmi politikájának fokozatos összehangolása.

Az 1991-es maastrichti csúcson a WEU tagállamai kiadtak egy nyilatkozatot, amely a WEU-nak az Európai Unióval (EU) és a NATO-val folytatandó kapcsolatairól szólt, másrészt kinyilvánította, hogy a WEU-t az EU védelmi, valamint a NATO európai részévé kell alakítani.

A WEU működésének feltételeit a kilencvenes években leginkább az 1992. június 19-én kiadott Petersbergi Nyilatkozatban²² foglalt feladatok határozták meg.

2000 novemberében a Nyugat-európai Unió megszűnt, mint katonai erővel rendelkező szervezet és a feladatokat, valamint a hozzárendelt 60 000 fős Euro-hadtest felállítását átvette az Európai Unió.

A NATO

A NATO alapokmányának elfogadására 1949. április 4-én került sor Washingtonban, és ugyanezen év augusztus 24-én lépett hatályba.

A szervezet a fő hangsúlyt a tagországok védelmére helyezte a Varsói Szerződés tagállamaival szemben. Ez a helyzet az 1980-as évek végén, az 1990-es évek elején megváltozott. Az európai biztonságban bekövetkezett változások a NATO-t szerepének újragondolására készítették. Az 1990. júliusi londoni NATO állam- és kormányfői konferencián a szövetség bejelentette, hogy a megváltozott helyzetnek megfelelően a szövetséget átalakítják.

1991 novemberében Rómában nyilvánosságra került a NATO új stratégiai koncepciója. A koncepció lényege, hogy a politikai, gazdasági, társadalmi, környezeti, katonai elemek a biztonság alapját képezik, valamint a strukturális és intézményi megfontolások is fontos alapot jelentenek.

1992-ben a NATO-tagországok védelmi minisztereinek oslói értekezletén kijelentették, hogy a szövetség kész az EBEÉ béketámogató műveleteiben való részvételre, illetve annak támogatására eseti elbírálás alapján.

1992. július 1-jén a Helsinkiben megrendezett NATO-ülésem a miniszterek bejelentették, hogy készek a Nyugat-európai Unió béketámogató műveleteinek eseti támogatására is. Majd ugyanennek az évnek decemberében a NATO-tagállamok kifejezték készségüket az ENSZ Biztonsági Tanács által hozott határozatok végrehajtásának támogatására.

FINNORSZÁG RÉSZVÉTELE A BÉKEMŰVELETEKBEN

Az előző részben áttekintettem azokat a szervezeteket, amelyek részt vettek/vesznek a válságkezelésben, ebben a fejezetben a dolgozatomban elején megfogalmazott célkitűzésnek megfelelően bemutatom Finnország részvételét a békefenntartó műveletekben.

Finnország részvételét a békefenntartó műveletekben a Finn biztonság- és védelempolitikai stratégia²³ és a Békefenntartásról szóló törvény²⁴ rendelkezései szabályozzák. A törvény III. fejezetének preambuluma a nemzetközi válság menedzsmentben való részvétel katonai és civil szabályait és elveit határozza meg.

Finnország aktívan részt vesz a válságkezelő és békefenntartó műveletekben, valamint teljesíti vállalt nemzetközi kötelezettségeit az Európai Unióban, az ENSZ-ben, az EBESZ-ben és részt vesz a NATO Partnerség a Békéért

²¹ Módosított Brüsszeli szerződés: 1954. október 23-án jött létre.

²² Petersbergi Nyilatkozat által meghatározott célok: 1) humanitárius és mentési feladatok; 2) békefenntartás; 3) harcoló alakulatok bevetése válságkezelés céljából beleértve a békefenntartást is.

²³ Finn Biztonság és védelempolitikai stratégia: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=181> letöltési idő: 2008-09-12 21:13

²⁴ Békefenntartásról szóló törvény: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=186> letöltési idő: 2008-09-12 20:52

programban. Az ország törekszik arra, hogy a különböző nemzetközi szervezetekben szerzett tapasztalatai által folyamatosan javítsa békefenntartó képességeit. A nemzetközi tapasztalatok felhasználhatók a nemzeti védelmi erő fejlesztésében és a katasztrófa helyzetekben elrendelt készenléti helyzetek fenntartásában és kezelésében. A jelenleg az ország rendelkezésére álló erőforrások többsége, amivel részt vesz a nemzetközi műveletekben a nemzeti védelmi erőhöz tartozik.

A békefenntartásról szóló törvény 2001-ben lépett érvénybe, ami lehetőséget teremt a finn védelmi erő tagjainak arra, hogy az ENSZ vagy EBESZ mandátumon alapuló humanitárius és békefenntartó műveletekben részt vegyenek. A törvény rendelkezései alapján a kormány terjeszti elő a javaslatot a parlamentnek, és a köztársasági elnök dönt a részvételről illetve a kontingens kivonásáról.

A Külügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium felelős azért, hogy a politikai akaratnak megfelelően történjen meg a békefenntartó művelet felügyelete és irányítása, míg a gyakorlati megvalósításért a finn Védelmi Erő a felelős.

Finnország békefenntartó műveletekben való részvételének finanszírozását felosztják a Külügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium között. Általában bevett gyakorlat a költségvetési tervezéskor, hogy a békefenntartó műveletekben részt vevő személyzet bérét, illetve Finnország ENSZ tagsági díját a Külügyminisztérium, míg az anyag-, a részvétel, illetve a katonai megfigyelő akciók költségeit a Védelmi Minisztérium fedezi.

Finnország a békefenntartó műveletekre egy gyors reagálású erőt tart fenn, amely két gyalogsági-, egy műszaki zászlóaljából, egy közlekedési századból és egy CIMIC-századból áll. A finn haditengerészet két hajóval vesz részt a gyors reagálású erőben, a finn légi erő azonban jelenleg nem része a békefenntartásra kialakított egységnek.

A békefenntartó műveletekben Finnország 1956 óta vesz részt. Az eddigi műveletek során összesen körülbelül 35 000 katona szolgált külföldön.²⁵

Finnország részvételét békefenntartó missziókban a nemzetközi intézmények és az egyéb kezdeményezések keretei között kell vizsgálnunk. A vizsgálódás szempontjából célszerű az 1956-tól napjainkig tartó időszakot két részre osztani. Ezek alapján:

1. 1956–1988-ig;
2. 1988-tól napjainkig terjedő időszakot különböztetünk meg.

Az 1956–1988-IG TERJEDŐ IDŐSZAK

A klasszikus békefenntartás kialakulásának és fejlődésének időszakában az ország igyekezett nemzetközi tapasztalatokat szerezni. A fent nevezett időszakban Finnország négy – az alábbiakban röviden ismertetet – az ENSZ keretein belül létrehozott misszióban vett részt:

1. *UNIF I.*: First United Nations Emergency Force – Az ENSZ első Rendkívüli Hadereje. Fennállásának ideje: 1956 novemberétől 1967 júniusáig. Főhadiszállás: Gáza. A misszió eleinte a Szezei Csatorna közelében a Sínai-félszigeten állomásozott, majd később a tűzszüneti demarkációs vonal mentén a gázai övezetben és a Sínai-félszigeten a nemzetközi határ egyiptomi oldalán. Mandátum: az ellenségeskedés megszűnésének biztosítása, valamint a francia, angol és izraeli katonaság egyiptomi területről való kivonásának ellenőrzése. A csapatkivonás után, az egyiptomi és izraeli erők közötti ütköző zónát felügyelte.
2. *UNIPOM*: United Nations India – Pakistan Observation Mission – Az ENSZ Indiai-Pakisztáni Megfigyelő Missziója. Fennállásának ideje: 1965 szeptemberétől 1966 májusáig. Főhadiszállás: Lahore (Pakisztán); Amritsar (India). A misszió az indiai-pakisztáni határon teljesített szolgálatot Kasmír és az Arab tenger közötti részen. Mandátum: az indiai-pakisztáni tűzszünet felügyelete, (az UNMOGIP által felügyelt terület kivételével), valamint a két fél katonai erői visszavonásnak felügyelete az 1965.08.05-e előtt fennálló állapotnak megfelelően.

²⁵Markku Nikila: Summary of Finland's role in international peacekeeping <http://www.un.int/finland/peace.html#summary> letöltési idő: 2008-09-26 15:04

3. *UNIF II*: Second United Nations Emergency Force – Az ENSZ Második Rendkívüli hadereje. Fennállásának ideje: 1973. október–1979. július. A misszió feladata ellenőrizni, hogy az egyiptomi és izraeli fél betartja az 1974.01.18 és 1975.09.04 között megkötött megállapodásokat, és az ütköző zóna felügyelete.
4. UNOGIL: United Nations Observation in Lebanon – Az ENSZ Megfigyelő Csoportja Libanonban Fennállása: 1958 júniusától decemberig. A misszió célja, hogy a megakadályozza az illegális határsértéseket és a fegyverszállításokat a libanoni határon át.²⁶

Az 1988–TÓL NAPJAINKIG TERJEDŐ IDŐSZAK

A finn békefenntartó kontingens az elmúlt húsz évben:

három afrikai:

1. *ONUMOZ*: United Nations Operation in Mozambique – Az ENSZ Mozambiki Művelete. Fennállása: 1992. decembertől 1994. decemberig. A művelet célja, hogy segítsen betartatni a béke-megállapodásban foglaltakat, ellenőrizze a tűzszünetet, a külföldi katonák visszavonását, illetve biztosítsa az országon áthaladó közlekedési folyósókat, és felügyelje a parlamenti választásokat.
2. *UNOSOM I*: United Nations Operation in Somalia – Az ENSZ Első Szomáliai Művelete. Fennállása: 1992. áprilisától 1993. márciusáig. A művelet célja, hogy a felügyelje Mogadishuban a tűzszünetet és a segélyszállítmányok eljuttatását a városban és annak körzetében. Később a művelet mandátumát kiterjesztették a segélyszállítmányok és a humanitárius központok védelmére.
3. UNTAG: United Nations Transition Assistance Group – Az ENSZ Átmenetet Segítő Csoportja; Fennállása: 1989. áprilistól – 1990. március 21-ig. A feladat biztosítani Namíbia függetlenné válását szabad és tisztességes választásokon keresztül.²⁷;

kettő közel-keleti:

1. *UNIKOM*: United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission – Az ENSZ Iraki-Kuvaiti Megfigyelő Missziója. Fennállása: 1991. áprilisától–2003. október 6-ig. A misszió feladata felügyelni az iraki erők kivonását Kuvaitból, valamint felügyelni a demilitarizált zónát az iraki – kuvaiti határ mellett és ellenőrizni a határsértéseket és jelentést tenni valamennyi ellenséges incidensről
2. UNII-MOG: United Nations Iran – Iraq Military Observer Group – Az ENSZ Irak–Iráni Katonai Megfigyelő Csoportja; Fennállása: 1988. augusztustól – 1991. februárig. A misszió célja, hogy ellenőrizze a fegyverszünetet és a csapat kivonásokat a megszállt területekről a nemzetközileg elismert határok mögé.²⁸ ;

négy balkáni:

1. *UNPREDEP*: United Nations Preventive Deployment Force – ENSZ Megelőző felvonuló Ereje (a volt Jugoszláv Macedón Köztársaságban). Fennállása: 1995. márciustól–1999. februárig; a misszió feladata: figyelni a határ menti területek fejlődését és jelentést tenni minden eseményről, amely a volt Jugoszláv Macedón Köztársaság területi épségét veszélyezteti.
2. *UNMIBH*: United Nations Mission In Bosnia and Herzegovina – Az ENSZ Misszió Bosznia-Hercegovinában. Fennállása: 1995. decembertől – 2002. decemberig. A misszió feladata felügyelni a rendőrségi re-

²⁶ 1) UNIF I.: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefi.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:18;

2) UNIPOM: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unipom.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:28;

3) UNIF II: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefii.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:49

4) UNOGIL: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unogil.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:00;

²⁷ **3 afrikai misszió:** 1) ONUMOZ: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/onumoz.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:50;

2) UNOSOM I: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosomi.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:53;

3) UNTAG: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untag.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:56;

²⁸ **3 közel-keleti misszió:** 1) UNIKOM: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unikom/> letöltési idő: 2008-10-26 18:57; 2) UNII-MOG: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unii-mog.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:59; 3) UNOGIL: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unogil.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:00;

formot, segítséget nyújtani a törvény végrehajtási szakaszában, ezen kívül humanitárius segítséget nyújtani a visszatelepülő menekülteknek, az emberi jogok betartása, és az újjáépítés elősegítése.

3. **UNTAES:** United Nations Transitional Authority In Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium – Az ENSZ Átmeneti Igazgatósága Kelet - Szlavóniában, Baranyában és Nyugat- Szerémségben. Fennállása: 1996. januártól 1998. januárig. A misszió feladata demilitarizálja a területet, segítséget nyújt a menekültek visszatéréséhez, felügyeli a békét és biztonságot, ideiglenes karhatalmat alapít, közfeladatokat lát el, szervezi a választásokat és elősegíti a térség békés visszatérését Horvátországba.
4. **UNMOP:** United Nations Mission of Observer in Prevlaka – Az ENSZ Megfigyelő Missziója a Prevlaka – félszigeten. Fennállása: 1996. februártól – 2002. decemberig. A misszió feladata felügyelni a stratégiai helyen levő félsziget demilitarizálását.²⁹,

és egy ázsiai:

1. **UNGOMAP:** United Nations Good Offices Mission In Afganistan and Pakistan – Az ENSZ Jószolgálati Missziója Afganisztánban és Pakisztánban. Fennállása: 1988 májusától – 1990. márciusig. A misszió feladata együttműködni és felügyelni a megkötött megállapodás betartását, illetve jelentést tenni rendelkezéseinek megszegéséről. A szovjet egységek kivonása Afganisztánból és a menekültek visszatelepítésének elősegítése.³⁰,

ENSZ által felügyelt misszióban vett/vesz részt.

2007 júliusától Finnország 11 nemzetközi békefenntartó műveletben 822 katonával vesz részt. Nyugat-balkánon a KFOR műveletben 400 illetve az Althea műveletben 60 katonával képviselteti magát. Az Afganisztánban zajló ISAF műveletekben 100 katonával, míg az ENSZ felhatalmazású egyéb műveletekben (Libanon, Kasmír, Szudán, Etiópia és Eritrea stb.) 220 katonája van jelen. Természetesen az európai védelmi képességek fejlesztésében is részt vesz mintegy 160 fős katonai állományt tart készenlétben a német-holland-finn nemzetközi kötelék keretén belül, valamint az Európai Unióval együtt különleges támogatást nyújt a Szudánban zajló műveletekhez.

A civil válságkezelés mindinkább fontos szerepet játszik a nemzetközi biztonság és stabilitás megteremtésében. Finnország ezért részt vesz az ENSZ, az EU, és más nemzetközi szervezetek, mint például az EBESZ missziókban és segítséget nyújt a konfliktus sújtotta területeken a társadalom újjáépítésében, a demokratikus elvek érvényre juttatásában, illetve humanitárius feladatok ellátásában. Körülbelül 60 finn szakértő vesz részt több mint húsz civil válságkezelő misszióban, missziókat vezet és felügyel, szakértői feladatokat lát el. A civil válságkezelő missziók középpontjában a Nyugat-Balkán, Afganisztán, Közép-Ázsia, valamint Közel-Kelet, Nepál és Szudán áll. A civil válságkezelő feladatok jelentős része, amelyekben Finnország is részt vesz az Európai Unió vezetése alatt zajlik. Finnország 2008-ban körülbelül 40 szakértővel vett részt ezekben a műveletekben, továbbá finn szakértők rendszeresen vállalnak pozíciókat a válságkövetekbe települt EU és EBESZ irodákban. Több mint 30 választási megfigyelő vesz részt különböző EBESZ által felügyelt misszióban. Finnország jelentős összegeket költ a válságkezelő műveletekben való részvételre. A 2008-as évben 100 millió eurót tervezett költeni éves szinten a 800 békefenntartó külföldi állomásoztatására. Az azonban ország még ennél is többet, 115 millió eurót költött az Afganisztánban, valamint Csádban, Koszovóban, Boszniában, Libanonban elvégzendő feladataira.

2008 júniusában Finnország 77 országgal együttműködve az alábbiakban röviden ismertetett nyolc ENSZ által vezetett műveletben vett/vesz részt összesen 47 fővel, amiből 18 rendőr, 26 katonai megfigyelő és három katona. Nyolc ENSZ-művelet:

1. **UNMID:** United Nations Disengagement Observer Force — Az ENSZ Csapatszétválasztási Megfigyelő Hadereje. Fennállása: 1974. júniustól napjainkig. A misszió feladata szétválasztani az izraeli és a szír

²⁹ **4 balkáni misszió:** 1) UNPREDEP: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unpredep.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:47; 2) UNMIBH: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmibh/> letöltési idő: 2008-10-26 19:10; 3) UNTAES: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untaes.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:35; 4) UNMOP: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmop/> 2008-10-26 20:19

³⁰ **1 ázsiai misszió:** UNGOMAP: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/ungomap/mandate.html letöltési idő: 2008-10-26 20:46

hadsereget a Golán fennsíkon, felügyelni a demarkációs övezetet. A misszió mandátuma minden 6 hónapban meghosszabbításra kerül.

2. UNMEE: United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea – Az ENSZ Missziója Etiópiában és Eritreában. Fennállása: 2000. júliustól napjainkig; a misszió feladata felügyelni az ellenségeskedések megszűnését, az etiópai erők átcsoportosítását, valamint ezen erők 1999.02.06 elfoglalt pozíciót, különös tekintettel azokra a helyekre, amelyek a 1998.05.06-a előtt nem tartoztak az etiópai adminisztrációhoz. További feladata a misszióknak ellenőrizni az ideiglenes biztonsági zónát, betartatni a felekkel a megállapodásban foglaltakat és segítséget nyújtani a menekültek visszatelepítéséhez
3. UNMIK: United Nations Interim Administration Mission in Kosovo – Az ENSZ Koszovói Missziója. Fennállása: 1999 júniusától napjainkig. Feladata: az ENSZ történetében egyedülálló a közigazgatás irányítása és a békés élet megteremtése minden koszovói polgár számára.
4. UNMIL: United Nations Mission in Liberia — Az ENSZ Libériai Missziója. Fennállása: 2003. szeptember 19-től napjainkig. A misszió feladata támogatni a tűzszüneti megállapodás betartását, elősegíteni a védelmi szektor reformját, az emberi jogok érvényesülését, valamint a békés élet feltételeinek megteremtését.
5. UNMIN: United Nations Mission in Nepal – Az ENSZ Nepáli Missziója. Fennállása: 2007. január 27-től – 2009. január 23-ig. A misszió feladata egy speciális politikai küldetés a béke elfogadtatása.
6. UNMIS: United Nations Mission in Sudan – Az ENSZ Szudáni Missziója. Fennállása: 2005. március 24-től napjainkig. A misszió mandátumát 6 hónaponként meghosszabbítják. A misszió feladata: támogatni és végrehajtani a béke megállapodást, elősegíteni a menekültek hazatérését, valamint támogatni a nemzetközi erőfeszítéseket és elősegíteni az emberi jogok érvényesülését.
7. UNOMIG: United Nations Observer Mission in Georgia – Az ENSZ Megfigyelő Missziója Grúziában. Fennállása: 1993-tól napjainkig. Feladata: a kormányerők és az Abház lázadók közötti tűzszünet betartatása.
8. UNTSO: United Nations Truce Supervision Organization – Az ENSZ Fegyverszünet ellenőrzési Szervezete. 1948-ban állították fel. Jelenlegi feladata a Közel-Keleten ellenőrizni a tűzszüneti megállapodásokat, illetve közreműködni a szervezet régióban vezetett misszióiban.³¹

Finnország jelenleg is részt vesz az afrikai válságkezelő központ (ACCORD³²) munkájában. Az ACCORD elsődleges célja, a speciális konfliktuskezelés, a konfliktuselemzés és megelőzés, a felek közötti közvetítés. 1992 óta több mint 15 000 embert készítettek fel a válságkezelő műveletekben való részvételre. Finnország jelenleg is együttműködik a szervezettel és rendszeresen támogatja a szervezet oktatási projektjeit, valamint szakértői részt vesznek a szervezet munkájában. Finnország elsősorban a civil és katonai válságkezelésben, az emberi jogok kérdéseiben nyújt támogatást a szervezetnek.

A jelenlegi finn békefenntartó részvételt az alábbi térképvázlat³³ szemlélteti:

³¹ 8 ENSZ művelet: 1) UNMID/UNDOF: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/undof/index.html> letöltési idő: 2009-02-06 13:40; 2) UNMEE: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmee/> letöltési idő: 2008-10-26 18:49; 3) UNMIK: <http://www.unmikonline.org/intro.htm> letöltési idő: 2009-02-06 13:52; 4) UNMIL: <http://unmil.org/1content.asp?ccat=mandate&zdoc=1> letöltési idő: 2009-02-06 14:00; 5) UNMIN: <http://www.unmin.org.np/> letöltési idő: 2009-02-06 14:06; 6) UNMIS: <http://www.unmis.org/english/en-main.htm> letöltési idő: 2009-02-06 14:15; 7) UNOMIG: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig/> letöltési idő: 2009-02-06 14:22; 8) UNTSO: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/untso/> letöltési idő: 2009-02-06 14:28

³² ACCORD: African Centre for the Constructive Resolution of Disputes

³³ Forrás: <http://www.finlandnato.org/public/download.aspx?ID=40179&GUID={3743DB94-DFB3-4804-82CB-AE1D6FE8D275}> letöltés időpontja: 2009-02-03 10:07

A 2009-es januári adatok láthatók a térképen, néhány korábban ismertetett misszió mandátuma már lejárt illetve befejeződött. Finnország részt vesz a NATO vezetete katonai válságkezelő műveletekben, Afganisztánban és a Nyugat-Balkánon.

Finnország biztonság- és védelempolitikájának központi eleme továbbra is a nemzetközi válságkezelő műveletekben való részvétel. A finn részvétel olyan regionális krízishelyzetekre is kiterjed, mint például a természeti katasztrófák elhárítása. Az ország megpróbál jelenleg azokra a területekre és válságkezelő műveletekre koncentrálni, ahol jelentős hozzáadott értéket tud felmutatni, és ahol tapasztalatai a legjobban kamatoztathatók. Az egyes válságkezelő műveletekben való részvétel lehetőségét a finn vezetés mindig abból a szempontból mérlegeli, hogy miként tudja a védelmi erő fejlesztésében a legjobban felhasználni a megszerzett tapasztalatokat.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az ENSZ a béke és biztonság garantálásának alapvető intézménye. Az alapokmány rendelkezései, kerete, szelleme lehetőséget biztosít egy átfogó konfliktuskezelés megvalósítására. Azonban a „klasszikus” békefenntartás időszakában csak egyfajta eljárási mód alakulhatott ki, melyben szerepe volt a korszak politikai, katonai szembenállásának. A konfliktusok kezelésében az államokat tekintették a főszereplőknek, míg a polgárháborúk vagy az egyéb országon belüli válságok jelentősége háttérbe szorult a hidegháborús időszak vezető államai számára. Így megállapíthatjuk, hogy a kezdeti békefenntartó tevékenység kialakult módszere egy adott konfliktus bizonyos szakaszában nem az okokat kezelte, hanem a kialakult békét vagy nem háborús állapotot próbálta meg konzerválni. Az 1988-at követő időszakban szembesülhetett a világ azzal, hogy a békefenntartás feltételei többnyire nem alakulnak ki, illetve csak kényszer és a fegyveres erő alkalmazásával alakíthatók ki.

A hidegháborús korszak lezárultával, a nagyhatalmak közötti viszony átrendeződésével úgy tűnt az ENSZ végre betöltheti a nemzetközi politikai rendszerben az őt megillető vezető szerepet és egyre nagyobb hatást képes gyakorolni az alapokmány szellemének érvényesülésére. Az 1990-es években a problémák fokozatosan jelentek meg a világszervezet tevékenységében, ami az évtized elejét az új típusú, úgynevezett második generációs békefenntartás tanuló időszakává tette. Erre az időszakra is jellemző volt, hogy a missziók egyedi jellegűek, azon-

ban a klasszikus békefenntartó módszerekkel már nem lehetett megfelelő válaszokat adni a kihívásokra. A kialakult konfliktusok kezelése átfogó, összetett, tartós megoldásokat igényelt. Ennek megfelelően a cél már nem a kialakult helyzet konzerválása lett, hanem a válság tényleges megoldása, az aktív konfliktusrendezés, amelynek célja a béke hosszú távú fenntartása és fennmaradása, a konfliktus gyökereinek felszámolása.

Tanulmányomban bemutattam Finnország részvételét az ENSZ, NATO, EU által vezetett békefenntartó missziókban. Finnország XX. századi története és nemzetközi kapcsolatainak fejlődés szempontjából a klasszikus békefenntartás időszakában vállalt feladatok meghatározóak. A nagy területen elterülő, ám alacsony lélekszámmal rendelkező ország számára a hidegháborús korszakban rendkívüli segítséget jelentett egy nemzetközi szervezetben való részvétel lehetősége. A nagyhatalmi szembenállás megszűnésével és az Oroszországgal kialakított bilaterális alapokra helyezett kapcsolat mellett is kiemelt helye és szerepe maradt a finn biztonság- és védelempolitikában az ENSZ, a NATO, az EU békefenntartó műveleteiben való részvétel. Ennek oka, hogy a semleges Finnország védelmi erejének fejlesztéséhez, a katonai kiképzés, felkészítés sikeréhez mindenképpen szükség van tapasztalatokra. Az ENSZ, a NATO, az EU által vezetett békefenntartó műveletekben való részvétel Finnország számára nemcsak katonai és civil válságkezelő gyakorlatot jelent, hanem segítséget nyújt a finn politikai élet szereplőinek a válságkezeléssel, békefenntartással kapcsolatos jogi, pénzügyi, szervezeti, katonai és civil keretek folyamatos fejlesztéséhez. A békefenntartásban szerzett ötven éves tapasztalatának köszönhetően, Finnország jelentős előnnyel rendelkezik számos NATO tagországgal szemben a különböző válságkezelő műveletekben résztvevő állomány felkészítésében, illetve az ország által felvállalt feladat megtervezésében és kivitelezésében. Finnország tapasztalatai, melyeket felhasznál védelmi erejének fejlesztésében, lehetőséget biztosítanak számára, hogy sikeresen vegyen részt az ENSZ, a NATO, az EU békefenntartó műveleteiben.

Kulcsszavak: Finnország, biztonság-és védelempolitikai stratégia, békefenntartás, válságkezelés

Keywords: Finland, security and defence policy strategy, peacekeeping operation, crisis management

FELHASZNÁLT IRODALOM

Békefenntartásról szóló törvény.

(<http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=186> letöltési idő: 2008-09-12 20:52)

Finn Biztonság és védelempolitikai stratégia.

(<http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=181> letöltési idő: 2008-09-12 21:13)

FISCHER Ferenc: *a kétpólusú világ 1945-1989.*, -Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005; 280. oldal

GAZDAG Ferenc: *Európai Integrációs Intézmények.*, -Budapest: Osiris, Budapest 1999., 153. oldal

HALMOSY Dénes: *Nemzetközi szerződések 1945-1982.*, -Budapest: Gondolat., Budapest, 1985. 19. oldal

NIKILA, Markku: *Summary of Finland's role in international peacekeeping*

(<http://www.un.int/finland/peace.html#summary> letöltési idő: 2008-09-26 15:04)

Párizsi Charta

(http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf letöltési idő: 2008-11-20 15:09)

SZABÓ Imre: *A balkáni békefenntartó műveletek áttekintése.*

(<http://www.zmne.hu/tanszekek/kvt/digitgy/20012/eloadas/szaboi.html> letöltés ideje: 2008-06-05 13:01)

Tépkép

(<http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=23059&GUID=%7bF3F71992-D696-449B-A08A-5B1AE5AAAC60%7d>
letöltés időpontja: 2008-10-26 10:07)

TISOVSZKY János: *Az ENSZ és a békefenntartás.*

(<http://www.menszt.hu/content/download/618/2909/file/TSFINAL2.pdf> letöltési idő: 2008-11-20 15:08)

www.defmin.fi

www.formin.fi

www.osce.com

www.un.org